

Viešoji konsultacija dėl Regionų plėtros tarybų veiklos efektyvumo

2019 m. liepos mėn. 2019 m. rugsėjo mėn., Vilnius

KONTEKSTAS

Vyriausybė regioninės politikos srityje kelia tikslą – sukurti efektyvią regioninės politikos sistemą ir užtikrinti regionų konkurencingumą bei aukštą gyvenimo kokybę juose (Nutarimas dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos, 2016). Regionų kryptingos plėtros principų formavimas yra vienas prioritetinių darbų, įvardytų Lietuvos Vyriausybės programos įgyvendinimo plane (3.5.1.Darbas). Tikslas yra labai aktualus šių dienų kontekste - socialinė ir ekonominė atskirtis tarp Lietuvos regionų ir juose yra didžiausia per 20 m. ir vis auga bei yra viena didžiausių Europos Sąjungoje (European Commission, 2019). Lietuvos regionai turi savo strateginio planavimo vienetus t.y Regionų plėtros tarybas (RPT), kurios pagal įstatymo joms priskirtas funkcijas ir pareigybės, yra atsakingos už tikslingą regionų plėtrą. Nacionaliniai dokumentai ir ekspertai akcentuoja RPT ir su jomis susijusių institucijų pertvarkymo svarbą. Tačiau RPT veiklos ir poveikio regioninei plėtrai analizėms bei esamos RPT struktūros pertvarkos galimų priemonių identifikavimui iki šiol buvo skiriama ganėtinai mažai dėmesio.

„Kurk Lietuvai“ projekto tikslas sukurti naują Regionų plėtros tarybų veiklos modelį, kuris joms numatytų suteikti daugiau galių, formuojant ir įgyvendinant regioninę politiką..

KONSULTACIJOS TIKSLAS

Tikslai:

- nustatyti Regionų plėtros tarybų aktualumą, įgyvendinant regioninę politiką, bei esamos struktūros pokyčių poreikį;
- išgryninti esmines Regionų plėtros tarybų veiklos problemines sritis ir identifikuoti galimus sprendimo būdus.

VIEŠOSIOS
POLITIKOS
PRIORITETAS

- Pirmasis regioninės politikos strategijos uždavinys „Sukurti veiksmingos regioninės politikos sistemą“ Lietuvos regioninės politikos Baltojoje knygoje darniai ir tvariai plėtrai 2017-2030.
- Pirmasis prioritetas „Veiksminga regioninės politikos sistema“ Nacionalinės regioninės politikos prioritetuose iki 2030 m.
- Efektyvi regioninė politika įvardijama kaip sąlyga darnaus gyvenimo šalyje Lietuvos Respublikos Vyriausybės programoje 2016 m.

KONSULTACIJOS
DALYVIAI

Konsultacijoje dalyvauti buvo pakviesti asmenys iš institucijų, kurios tiesiogiai prisideda prie Lietuvos regioninės politikos formavimo ir įgyvendinimo. Interviu cikle dalyvauti sutiko 24 asmenys, o apskritojo stalo diskusijoje 40 asmenų, kurie atstovavo arba atstovauja: regiono plėtros tarybai (iš visų 10-ies tarybų); ministerijai, formuojančiai arba prisidedančiai prie regionų politikos formavimo; Lietuvos Respublikos (LR) Vyriausybei; LR savivaldybei; verslą vienijančiai organizacijai; savivaldybėje arba regione veiklą vykdančiai institucijai, įgyvendinančiai regiono politiką. Tokios sudėties respondentų grupė pasirinkta dėl jų ekspertinės patirties bei pareigybinės atsakomybės veiklos pobūdžio, o tai pagrindžia konsultacijos rezultatų aktualumą ir svarumą. Visiems konsultacijoje dalyvavusiems respondentams buvo užtikrinamas konfidencialumas. Ataskaitoje pateikiami tik apibendrinti surinktų duomenų analizės rezultatai.

Konsultacijoje dalyvavo asmenys iš šių institucijų/įstaigų:

- LR Finansų ministerija
- Lietuvos darbdavių konfederacija
- LR Vidaus reikalų ministerija
- LR Žemės ūkio ministerija
- Pasvalio rajono savivaldybė
- LR Seimo Valstybės valdymo ir savivaldybių komitetas
- Regiono plėtros departamento prie Vidaus reikalų ministerijos Marijampolės skyrius
- Elektrėnų miesto savivaldybė
- Asociacija „Klaipėdos regionas“
- Europos Komisijos Regioninės ir miestų politikos direktoratas
- LR Vyriausybės kanceliarija
- ESTEP
- Birštono miesto savivaldybė
- Marijampolės miesto savivaldybė
- Lietuvos savivaldybių asociacija
- Druskininkų miesto savivaldybė
- Panevėžio miesto savivaldybė
- Tauragės rajono savivaldybė
- Asociacija „Klaipėda ID“
- Lietuvos darbdavių konfederacija
- Šiaulių prekybos, pramonės ir amatų rūmai
- Klaipėdos miesto savivaldybė

KONSULTACIJOS
METODAS

1. Vykdyti vidutiniškai 1 valandos trukmės pusiau struktūruoti interviu su svarbiausiomis regionų plėtros klausimais suinteresuotomis šalimis/institucijų grupėmis:
 - viešojo sektoriaus atstovais (Regionų plėtros tarybų nariais, ministerijų atstovais, vyriausybės atstovais ir kt.);
 - plačiąja visuomene (socialiniais ir ekonominiais regionų plėtros tarybų partneriais, nacionalinių ir regioninių asocijuotų struktūrų ir nevyriausybinių organizacijų atstovais), kitomis visuomenės grupėmis.

2. Surengta diskusija su regioninės politikos formuotojais ir įgyvendintojais. Diskusijos metu pristatyti interviu ciklo rezultatai, identifikuotos galimos problemos ir sprendimo būdai.

KONSULTACIJOS
REZULTATAI

Tikslinga, tvari ir darni regionų plėtra turi būti vykdoma remiantis objektyviais regionų socialinės ir ekonominės analizės duomenimis, bendradarbiavimu ir įrodymais grįsta praktika, garantuojant ilgalaikius ir efektyvius rezultatus. Gauti rezultatai identifikuoja, kad esama regioninės politikos formavimo ir įgyvendinimo struktūra nėra pajėgi tai užtikrinti. Taip yra todėl, kad RPT resursai ir galimybės, siekiant vykdyti tikslingą ir aktualią regiono plėtrą, yra ribojami įstatyminės santvarkos ir struktūrinio bei funkcinio tarybų veiklos modelio.

1. Visi konsultacijoje dalyvavę respondentai dabartinį RPT vaidmenį regioninėje politikoje vertina kaip nepakankamą dėl įvairių RPT veiklos apribojimų (funkcijų, statuso, resursų ir gebėjimų – finansinių, žmogiškųjų, analitinių bei kita).
2. RPT įtaka socialinių ir ekonominių skirtumų mažinimui tarp regionų ir pačiuose juose, o tai yra laikoma pagrindiniu regioninės politikos tikslu, yra vertinama neigiamai didžiosios dalies tyrime dalyvavusių respondentų. Taip yra dėl nepakankamų RPT finansinių, teisinių ir politinių pajėgumų.
3. Visi respondentai teigė, kad RPT institucinio stiprinimo pertvarka yra reikalinga, siekiant teigiamų RPT veiklos rezultatų. Tyrimo rezultatai identifikavo, kad RPT, kurios šiuo metu yra didžiąja dalimi atsakingos už Lietuvoje vykdomą regioninę politiką, nėra nei struktūriškai tinkamos, nei funkciškai pajėgios vykdyti tikslingą ir efektyvią regionų plėtrą.
4. Kalbant daugiau apie tai, kokio pobūdžio pertvarka galimai turėtų teigiamą įtaką RPT veiklai, respondentai identifikavo tokius pagrindinius pertvarkos aspektus: juridinio statuso suteikimą, papildomų funkcijų priskyrimą, motyvacinių paskatų bendriems regioniniams projektams suteikimą ir bendrinį mentaliteto pokyčio skatinimą.
5. Vertindami ir analizuodami esamą RPT struktūrą, respondentai pabrėžė, kad pasigenda daugiau funkcijų, kurios galėtų būti priskirtos RPT ir paverstų RPT tikruoju regiono „šeimininku“. Buvo siūloma paskatinti regiono savivaldybes vykdyti bendrus, gyventojų kokybę gerinančius, projektus. Didžioji dalis apklaustųjų teigiamai vertino viešųjų paslaugų, tokių kaip viešasis transportas, švietimas ir medicina, teikimą regioniniu lygiu. Taip pat dažnai buvo minimos su aplinkosauga, kultūra, turizmu, slauga, užimtumu, vandenvala ir kelių tvarkymu susijusios paslaugos.
6. RPT sudėtis buvo kritikuojama dėl nelygiateiško ir nepakankamo, itin tarybų veiklai svarbių, socialinių ir ekonominių partnerių įsitraukimo į RPT veiklą. Visi atsakiusieji respondentai teigė, kad šiuo metu galiojanti partnerių skyrimo tvarka yra neaiški ir netikslinga. Respondentai pabrėžė, kad yra būtina suteikti realią galimybę socialiniams partneriams įsitraukti į RPT veiklą ir užtikrinti, kad RPT sudėtyje būtų atstovų ir iš mažesniųjų savivaldybių, o ne tik iš didžiausiųjų.
7. Šiuo metu Lietuvoje egzistuojantį regioninės politikos finansavimo modelį neigiamai įvertino net 96% respondentų. Didžioji dalis apklausos dalyvių teigė, kad reikia didesnės regioninio lygmens funkcinės ir finansinės decentralizacijos bei didesnio politinio pasitikėjimo vietos valdžios institucijomis, suteikiant RPT didesnę laisvę veikti ir disponuoti regiono plėtrai skirtais finansais.
8. Respondentai identifikavo, kad sklandžiam RPT bendradarbiavimui regiono plėtos klausimais labiausiai trukdo egzistuojanti konkurencija tarp savivaldybių ir bendro regioninio požiūrio trūkumas.
9. Vertindami dabartinę RPP rengimo tvarką ir kokybę, visi respondentai teigė, kad šiuo metu galiojantys RPP nėra pakankamai kokybiški ir aktualūs bei nepakankamai atspindi tikslinius regionų poreikius. Rezultatai rodo, kad pagrindiniai respondentų įvardinti argumentai buvo ilgalaikio strategiškumo nebuvimas, regioninio požiūrio trūkumas bei priemonių ir poreikio formavimo „iš viršaus“ (centrinės valdžios) dominavimas planų rengime. Tai buvo įvardijama kaip ilgalaikė institucinės santvarkos, kompetencijų stokos ir bendradarbiavimo kultūros nebuvimo pasekmė.
10. Rezultatai taip pat identifikavo esamos RPT institucinės struktūros stiprinimo poreikį. Kalbant apie RPT institucinės struktūros stiprinimo alternatyvas, siekiant rezultatyvesnės RPT veiklos regioninės politikos kontekste, dalis respondentų teigė, kad esamoje situacijoje RPT funkcijų išplėtimas ir kompetencijų centrų, kaip patariamojo pobūdžio ir analitinių resursų RPT suteikimas, būtų tinkamiausia alternatyva. Tačiau, didžioji dalis teigė, kad ilgesnėje

perspektyvoje perėjimas prie II lygio savivaldos valdymo modelio būtų efektyviausias sprendimas regioninės politikos kontekste.

Konsultacijos su regioninės politikos formuotojais ir įgyvendintojais metu gautos įžvalgos dėl Regionų plėtros tarybų veiklos galimų efektyvinimo alternatyvų bus panaudojamos rengiant rekomendacijas regioninės politikos įstatymui stiprinti. Rekomendacijose atsispindės šios sritys:

- RPT vaidmuo regioninės politikos formavime ir įgyvendinime (funkcijos ir atsakomybės);
- RPT finansavimo modelis;
- RPT struktūrinės santvarkos modelis;

TOLIMESNI ŽINGSNIAI

Viešosios konsultacijos rezultatai pristatomi regioninės politikos formuotojams ir įgyvendintojams. Gauti rezultatai integruojami į rekomendacijas regioninės politikos įstatymui tobulinti. Rekomendacijos pateikiamos įstatymo rengėjams, t.y. Vidaus reikalų ministerijai ir Seimui.

KONSULTACIJOS VERTINIMAS

Pasiekti visi užsibrėžti rodikliai, kai kurie iš jų buvo viršyti.

- Surengti 22 (vietoj suplanuotų 20) interviu su svarbiausiomis regionų plėtros klausimais suinteresuotomis šalimis/institucijų grupėmis:
 - viešojo sektoriaus atstovais (Regionų plėtros tarybų nariais, ministerijų atstovais, vyriausybės atstovais ir kt.);
 - plačiąja visuomene (socialiniais ir ekonominiais regionų plėtros tarybų partneriais, nacionalinių ir regioninių asocijuotų struktūrų ir nevyriausybinų organizacijų atstovais), kitomis visuomenės grupėmis;
- Interviu cikle dalyvavo 24 respondentai (vietoj suplanuotų 20);
- Visi interviu truko ne trumpiau nei 1-1,5 val.
- Suorganizuota apskritojo stalo diskusija.
- Diskusija truko šiek tiek ilgiau nei 2,5 val. (tikėtasi mažiausiai 1 val. trukmės diskusijos);
- Apskritojo stalo diskusijoje dalyvavo 40 dalyvių (vietoj suplanuotų 25);

Gauta daug vertingų įžvalgų ir pasiūlymų, kurių dauguma bus įtraukiami į regionų plėtros tarybų veiklos efektyvinimui skirtas rekomendacijas. Visų pagrindinių tikslinių grupių atstovai sudalyvavo bent viename konsultacijos etape. Didžioji dalis atstovų dalyvavo abiejuose etapuose: interviu cikle ir apskritojo stalo diskusijoje. Dalyviai konsultacijoje dalyvavo gausiai ir aktyviai. Buvo juntamas gana didelis susidomėjimas ir noras bendradarbiauti. Konsultacijos dalyviai akcentavo, jog tema nėra nauja, tačiau analizių šia tematika ir dėmesio jai yra skiriama per mažai. Tai tik dar labiau pagrindė pasirinktos temos aktualumą ir svarbą bei suteikė daugiau pasitikėjimo vykdoma veikla. Konsultacija buvo vertinama teigiamai tiek joje dalyvavusių, tiek apie veiklą žinančių asmenų. Dalyviai išreiškė norą, kad ši tema ir toliau būtų plėtojama, o su ja susijusi veikla toliau vykdoma.

IŠMOKTOS VIEŠOSIOS KONSULTACIJOS VYKDYMO PAMOKOS

Svarbu užmegzti ryšius su regioninės politikos formuotojais ir įgyvendintojais. Užmegztas ryšys ir kontaktai leido įsigilinti į egzistuojančias problemas regioninės politikos srityje. Konsultacijos metu paaiškėjo, kad norint pasiekti užsibrėžtų tikslų, plataus spektro interesų grupių atstovų kokybiškas įsitraukimas į nagrinėjamų sprendimų priėmimą yra būtinas ir labai aktualus. Panašaus tipo konsultacijos galėtų tapti įprasta praktika.

Į konsultacijos metu gautus rezultatus ir pasiūlymus atsižvelgė Vidaus reikalų ministerija rengdama Regioninės plėtros įstatymo tobulinimo projektą. Atsižvelgiant į konsultacijos metu gautus pasiūlymus buvo rengiamos rekomendacijos regionų plėtros tarybų veiklos efektyvinimui.

ASMUO KONTAKTAMS

Akvilė Naginionytė | „Kurk Lietuvai“ projektų vadovė | akvile.naginionyte@kurkl.lt

Kristina Samasionokaite | „Kurk Lietuvai“ projektų vadovė | kristina.samasionokaite@kurkl.lt

Daugiau informacijos apie viešąją konsultaciją ir RPT veiklos efektyvinimo projektą rasite pasinaudoję šia nuoroda: <http://kurkl.lt/projektai/darni-regionu-ekonomine-pletra-regionu-pletros-tarybu-veiklos-efektyvinimas/>

Papildoma informacija:

<https://vrm.lrv.lt/lt/naujienos/vrm-diskusijoje-apie-regionu-pletros-pokycius>

<http://kurkl.lt/2019/08/01/kalbam-apie-regionine-politika-bet-ar-tikrai-tokia-turime/>

<http://kurkl.lt/2019/07/12/kokios-regionines-politikos-reikia-lietuvai-ir-ko-galima-pasimokyti-is-skandinavijos-saliu/>

2a. Tikslo ir uždavinių forma

<p>Nagrinėjama viešosios politikos problema</p>	
<p>Konsultacijos tikslas</p>	
<p>Konsultacijos uždaviniai</p>	
<p>Kaip rezultatai bus panaudojami?</p>	

3a. Tikslinių grupių sąrašo forma

Nr.	Atstovaujama visuomenės dalis	Tikslinė grupė / organizacija

6a. Konsultacijos komandos forma

Komandos narys	Asmuo	Atsakomybės
Konsultacijos lyderis		
Temos kuratoriai		
Komunikacijos specialistas		
Organizatorius		
Moderatorius		

7a. Veiklų vykdymo grafiko forma

Pirma savaitės diena		Kovo			Balandis				Gegužė				Birželis				Liepa				Rugpjūtis			Rugsėjis	Atsakingas			
		11	18	25	1	8	15	22	29	6	13	20	27	3	10	17	24	1	8	15	22	29	5	12		19	26	2
1. Veikla	Esamos situacijos ir užsienio šalių analizė																											Akvilė Naginionytė, Kristina Samasionokaitė
	Esamos situacijos analizė	x	x	x	x																							Akvilė Naginionytė, Kristina Samasionokaitė
	Atliktos konsultacijos su regioninės politikos atstovais				x	x																						Akvilė Naginionytė, Kristina Samasionokaitė
	Atlikta Užsienio šalių analizė						x	x	x	x	x																	
2. Veikla	Klausimyno ruošimas																											
	Informacijos analizė ir pasirengimas interviu ciklui								x	x																		Akvilė Naginionytė, Kristina Samasionokaitė
	Interviu ciklo su regioninės politikos atstovais metodologijos parengimas									x																		Akvilė Naginionytė, Kristina Samasionokaitė
	Interviu ciklo dalyvių sąrašo sudarymas									x	x																	Akvilė Naginionytė, Kristina Samasionokaitė
	Kvietimų dalyvauti interviu cikle išsiuntimas										x																	Akvilė Naginionytė, Kristina Samasionokaitė
3. Veikla	Viešosios konsultacijos vykdymas																											Akvilė Naginionytė, Kristina Samasionokaitė
	Atlikti 22 interviu su regioninės politikos atstovais									x	x	x	x	x	x	x												Akvilė Naginionytė, Kristina Samasionokaitė
4. Veikla	Viešosios konsultacijos rezultatų analizė ir ataskaitos rengimas																											Akvilė Naginionytė, Kristina Samasionokaitė
	Interviu su regioninės politikos atstovais transkribavimas										x	x	x	x	x	x												Akvilė Naginionytė, Kristina Samasionokaitė
	Interviu su regioninės politikos atstovais gautos medžiagos analizė																x	x										Kristina Samasionokaitė
	Rezultatų maketavimas																	x										Akvilė Naginionytė
5. Veikla	Viešosios konsultacijos rezultatų viešinimas																											Akvilė Naginionytė, Kristina Samasionokaitė
	Parengtas apžvelgiamasis esamos regioninės politikos situacijos straipsnis																		x									Kristina Samasionokaitė
	Parengtas analitinis 1244 žodžių straipsnis apie konsultacijos rezultatus																		x	x								Akvilė Naginionytė
	Parengtų straipsnių viešinimas																			x	x							Akvilė Naginionytė, Kristina Samasionokaitė
6. Veikla	Diskusijos su regioninės politikos atstovais rengimas																											Akvilė Naginionytė, Kristina Samasionokaitė
	Diskusijos tikslų ir uždavinių suformulavimas																					x	x					Akvilė Naginionytė, Kristina Samasionokaitė
	Diskusijos dalyvių sąrašo sudarymas																						x					Akvilė Naginionytė
	Kvietimų į diskusiją išsiuntimas																						x					Kristina Samasionokaitė
	Informacijos ir pranešimo diskusijai parengimas																						x	x				Akvilė Naginionytė, Kristina Samasionokaitė
	Diskusijos moderavimas																									x		Akvilė Naginionytė, Kristina Samasionokaitė
	Diskusijos metu gautų rezultatų intergravimas į rekomendacijas regioninės politikos įstatymui keisti																											Akvilė Naginionytė, Kristina Samasionokaitė
7. Veikla	Rekomendacijų rengimas, remiantis viešosios konsultacijos rezultatais																									x		Akvilė Naginionytė, Kristina Samasionokaitė
	Rekomendacijų parengimas ir maketavimas																									x	x	Akvilė Naginionytė, Kristina Samasionokaitė
	Rekomendacijų pateikimas regioninės politikos atstovams ir įstatymo rengėjams																										x	Kristina Samasionokaitė
	Rekomendacijų viešinimas																										x	Akvilė Naginionytė
	Rezultatų pristatymas Vyriausybėje, atsakingoje ministerijoje ir kitose institucijose																										x	Akvilė Naginionytė, Kristina Samasionokaitė

10a. Vertinimo rodiklių forma

Rodiklis	Aprašymas	Siekiamą reikšmę
Procesui vertinti		
Poveikiui vertinti		

18a. Vertinimo klausimynas

Proceso
vertinimas

18a. Vertinimo klausimynas

Poveikio
vertinimas
